

Rapua, ka kitea. Patukia, ka huakina. Inoia ka homai.

Haere e aku Toa Takitini.. Kia kaha.. Kia maia.. Kia Toa.. Kotahi ano ia ma ana te utu whakahomore.

NGA RETA TUKU MAI

Ki nga Etita, tena korua. Ae, ehara i te whakama, i te timutimu ranei i kore ai e tuku mahara atu kia panuitia e te Toa. Kaore, engari kia pupu ake he whakaaro, na ka tuku atu. E tuku atu ana ahau i aku mihi aroha ki oku hoa kura i Tipene 1906—1908, ki nga mea kua mate, me nga mea kei te takiora. Ko ahau tenei ko to koutou hoa i tera wa, i ahau nei te ingoa nui o te Motu mo te peke titoko i taua wa 11ft. and $\frac{1}{4}$ inch. He maunga-a-ringa ano tenei taonga na te Pakeha, ara na to tatou Kuini Wikitoria i tera ra. He taonga pai tonu e kara ma mehemea i piri he matauranga hei hoa.

No te tau 1876 ahau i whanau ai. He ingoa ke toku i taua wa. No te 1902 ka mohio ahau ki toku papa, me toku papa ki au. Ka whakaotia te mohiotanga o maua ko toku matua ki te marena rehita oku ki te wahine tuatahi kia Marae Smith o Whakatane. Me marena hoki nga uri i naianei ka kiia he potiki whai matua. Ata! e he ana pea tenei takoto korero. Kua whai matua noa atu pea te potiki i te wa o te iriiringa ki te Ingoa o te Matua, Tama, Wairua Tapu. He ahakoa ra kei te mau tonu te ingoa kore matua o te potiki ina tino kore he papa.

No te tau 1840 te Tiriti o Waitangi, ko te maunga-rongo tenei ki te ao maori. No taua wa ano ko te Hahi Mihinare, Katorika, me etahi atu hahi o Ingarangi. Kaore te wahine Maori i mohio ki te ture Marena, ki te Kooti hara ranei. I tae mai tena kore mohio, ara kuare ki nga wa o te pakanga Hauhau i a te Kooti nei. No reira kuare tonu te whaea o te potiki ki te whiu ki te ture kia mohiotia te papa o tana potiki. Haunga ano hoki te poriro he mea rapu atu nei ki ta tetahi atu wahine. Note kuaretanga enei mahi, no te pohehetanga.

Na e kara ma kua neke ke atu te pohehetanga i naianei. Kua rongo ahau kua nui ke ata te hawhe-kaihe hainamana. Ina hoki etahi kei a matou nei, kei nga mahi whakatiputipu rakau. He aha ra te hahi o enei kotiro i te Motu nei?

Me mihi ahau ki te hahi Ringatu o Ruatoki puta noa. Koia nei ke te hahi hei kuare ki te pai raua ko te kino. Tena ko o taua hahi pakeha huhua nei, kua ngahue noa mai nga tu-momo ahua tangata katoa. Kaore nga matua i te pupuri pai i te tapu o te marena. Kaore hoki i te tohutohu ki nga uri kia kua e tuku noa i a ratou ki nga kaipahua.